

Wstęp

Teksty o charakterze wstępu, przedmowy lub wprowadzenia mają zazwyczaj za zadanie zachęcić Czytelników do podjęcia trudu prześledzenia i poznania tego, co po nich następuje. Mogą także wskazywać na zaproszenie do dyskursu z autorem (autorami), oznaczające potrzebę szczególnie uważnego i wnikliwego traktowania skierowanych do nich komunikatów w postaci twierdzeń, pytań, ocen i sugestii oraz tworzenia własnej, równoległej wiedzy, w tym nowych pytań i wątpliwości kierowanych zarówno do siebie, jak i pod adresem autora.

Ważnymi tekstami wprowadzającymi, orientującymi czytelników w zawartości dzieła są również spisy treści, streszczenia, indeksy rzeczy i osób, czy też idące w ślad za tym przeglądanie odpowiednich stron książki. Ułatwiają wybiórcze podejście do książki, wynikające z poszukiwania odpowiedzi na wcześniej postawione pytania, często stanowiące fazę wstępną kontaktu z dziełem i wzbudzające zainteresowanie całością.

Prace zbiorowe mają to do siebie, iż autorzy składających się na nie oryginalnych tekstów piszą zazwyczaj własne wprowadzenia informujące czytelnika o podjętym zagadnieniu, sposobie jego rozpatrywania i wykorzystania. Bywa, iż treść tekstów w takich pracach jest wcześniej ustalona, co może się wiązać z zespołowo prowadzonymi badaniami nad przyjętym systemem problemów. Dzieła przedstawiające wyniki takiego przedsięwzięcia cechuje wysoki poziom przejrzystej spójności, współdziałanie autorów i współzależność tekstów, a także, wynikająca z powstałej struktury treści, wielość ich możliwych funkcji.

Przedstawione w niniejszym dziele teksty są rezultatem twórczego wysiłku wynikającego z przyjęcia ogólnych założeń akademickiego dyskursu nad węzłowymi problemami edukacji jutra, toczącego się od wielu lat w trakcie Tatrzańskich Seminariów Naukowych. Różnorodność corocznie proponowanego ich uczestnikom zestawu zagadnień wynika z właściwości edukacji jako żywotnego składnika każdej formy indywidualnej i społecznej aktywności człowieka, a także z cech edukacji jako odrębnej formy aktywności. Takie podejście prowadzi do tego, iż – omawiając wybraną kwestię dotyczącą edukacji – najczęściej odwołujemy się do jej wielowymiarowego kontekstu, co w pracy zbiorowej może niekiedy oznaczać ich powtarzanie się, zachodzenie na siebie, wielopoziomowe rozpatrywanie, stwarzając równocześnie warunki korzystne dla myśli twórczej i prezentowania własnych poglądów.

Redaktorzy tomu, kierując się dominującą w poszczególnych jego częściach i rozdziałach treścią, zaproponowali Czytelnikowi przejrzysty układ zagadnień. Skupiając

uwagę na problematyce edukacji jutra, wskazali na kierunek obranej drogi – od tradycji do nowoczesności – podkreślając przy tym konstytutywny charakter wartości i rolę refleksji aksjologicznej.

Wybrane zagadnienia rozwoju i funkcji nauki, w tym rozwoju nauk pedagogicznych, omówione zostały w części I, IV i V w kontekście wyzwań edukacji; kwestie przemian i nowych sposobów postrzegania wartości w edukacji ujęte zostały w części II, III, IV, V i VI. Ważny obszar problematyki edukacji jutra – kwestie podmiotowości i życia rodzinnego – przedstawiono w części VII, VIII i IX. Ogólne i szczegółowe zagadnienia z zakresu edukacji jutra omawiane są w kolejnych rozdziałach, a ich treść skłania do namysłu nad pytaniami ujawniającymi także inne walory czytanych tekstów.

Zachęcając do poznania poszczególnych rozdziałów, pragnę także zwrócić uwagę na możliwość ich przekształcania i tworzenia nowych, własnych struktur i funkcji, ukierunkowanych wybranymi kategoriami wartości i przedmiotów. Mam tu na myśli obecną i przywoływaną w książce wartość, jaką jest życie – wartość wartości. To w życiu i dla życia z edukacji, nauki, gospodarki i kultury rodzi się potrzebna nam zawsze mądrość.

Bogaty zestaw zagadnień wyłania się, kiedy przywołujemy – między innymi – fundamentalną wartość jaką jest życie i zapytamy, jak dalece edukacja, diagnozowana na potrzeby budowania jej jutrzejszego kształtu, a także i nauki pedagogiczne, w świetle globalnych zagrożeń, służą życiu, a w tym życiu człowieka? Jak dalece sprzyjają tworzeniu mądrości – wartości umożliwiającej pokonywanie wielkich i małych trudności i godne trwanie w czasie? Kiedy zapytamy, czy dotychczasowe starania o zdrowie człowieka i ochronę środowiska przyrodniczego dostatecznie chronią jego życie i życie przyrody? W tak ujętej problematyce można umieścić treści wszystkich części omawianego tomu.

Życie jest fenomenem obejmującym procesy przemieszczania się z pokolenia na pokolenie jego materialnej (biofizycznej i biochemicznej) oraz duchowej (kulturowej) istoty. Jest więc fenomenem obecnym w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym, dostępnym w doświadczeniu każdej rozumnej istoty ludzkiej. I z faktu tego, z jego postrzeganej oraz doznawanej struktury, a także rzeczywistych i możliwych funkcji wynika ukierunkowanie aktywności, ukierunkowanie na potrzebę bycia we wszystkich wymiarach jednostkowego, społecznego i pokoleniowego czasu.

W kontekście tak określonego życia można umieścić omawianą w tomie problematykę tradycji, jej przemian i przyszłości; problematykę zdrowia i wychowania fizycznego; problematykę szans i zagrożeń życia. Myśl o jednostkowej i pokoleniowej przyszłości prowadzi do działań nieustannie przywracających równowagę życia społecznego, gospodarczego, kulturowego i przyrodniczego, wskazuje i określa funkcje, cele i zadania powszechnej edukacji. Ale nie tylko. Wskazuje także na potrzebę tworzenia naukowej wiedzy o edukacji, rozwijania nauk pedagogicznych wokół i w związku z jej życiową istotą i nieodzownością.

Sądzę, iż przedstawiona w książce tematyka, wskazane funkcje edukacji i nauk pedagogicznych w przywracaniu społecznej równowagi z nieustannym odwoływaniem się do wartości życia, jest tematyką nie tylko interesującą, ale i bardzo ważną. Z przekonaniem zachęcam więc do zapoznania się z jej treścią, formułowania nowych problemów i tworzenia nowych odpowiedzi.

Wojciech Kojs